

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om Riksfogdeämbetet, om ikraftträdande av vissa bestämmelser i utsökningsbalken samt ändring av utsökningsbalken

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 april 2009 en proposition med förslag till lagar om Riksfogdeämbetet, om ikraftträdande av vissa bestämmelser i utsökningsbalken samt ändring av utsökningsbalken (RP 46/2009 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Kari Liede och lagstiftningsråd Tuula Linna, justitieministeriet
- specialmedarbetare Niko Ijäs, finansministeriet
- regeringsråd Kirsi Äijälä och konsultativ tjänsteman Mika Saarinen, finansministeriet/Statens arbetsmarknadsverk
- dataombudsman Reijo Aarnio
- enhetschef Pirkko Willberg, Länsstyrelsen i Östra Finlands län
- justitieförvaltningschef Jorma Niinivirta, Västra Finlands länsstyrelse
- ledande häradsfogde Timo Heikkinen, Utsökningsverket i Helsingfors

- överinspektör Kari Saarikoski, Skattestyrelsen
- ordförande Tuija Heino, Personalföreningen vid Justitieförvaltningen PJF rf
- ordförande Lauri Kykkänen, Häradsfogdarna i Finland rf
- rättspolitisk ombudsman Mikko Salo, Finlands Juristförbund ry
- ordförande Jyrki Lindström, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- inrikesministeriet
- Helsingfors hovrätt
- länsstyrelsen på Åland
- länsstyrelsen i Södra Finlands län
- länsstyrelsen i Lapplands län
- länsstyrelsen i Uleåborgs län
- Utsökningsverket i Birkaland
- Finlands näringsliv
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Löntagarorganisationen Pardia.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om Riksfogdeämbetet. Ämbetet inrättas för att sköta de uppgifter som åligger utsökningens cent-

ralförvaltningsmyndighet. Ämbetsverket ska sköta merparten av de uppgifter som i dag handhas av justitieministeriet och länsstyrelserna. I

den föreslagna lagen bestäms om ämbetsverkets uppgifter och organisation.

I propositionen ingår också ett förslag till ändring av utsökningsbalken på grund av att Riksfogdeämbetet inrättas samt ett förslag till

lag om ikraftträdande av vissa bestämmelser i utsökningsbalken.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft från ingången av 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Organiseringen av utsökningens centralförvaltning

Den nya utsökningsbalken (705/2007) som trädde i kraft i början av 2008 har grundläggande bestämmelser om utsökningens tvåstegsorganisation. Enligt de nya bestämmelserna avstår man från organisationens mellannivå och i stället överförs utsökningsväsendets uppgifter på ett administrativt centralt ämbetsverk och lokala utsökningsmyndigheter. I sitt betänkande (LaUB 26/2006 rd—RP 83/2006 rd) ställde sig lagutskottet bakom förslaget att organisera utsökningens centralförvaltning på detta sätt. Nu kommer regeringen med ett förslag till lag om Riksfogdeämbetet och förslag till lag om ändring av utsökningsbalken. I dessa lagar ges närmare bestämmelser om centralförvaltningen. I lagen ingår dessutom en ikraftträdandelag som gäller vissa bestämmelser i utsökningsbalken. Lagarna avses träda i kraft 1.1.2010.

Förslaget innebär att man från justitieministeriet och länsstyrelserna överför den operativa ledningen, styrningen och tillsynen i utsökningsärenden till Riksfogdeämbetet. Ministeriet ska fortsättningsvis på det sätt som avsågs när utsökningsbalken stiftades ansvara för den strategiska ledningen, budgetplaneringen och författningsberedningen i frågor som gäller utsökningsväsendet. Riksfogdeämbetet ska också upprätthålla och utveckla de informationssystem som används inom utsökningsväsendet och sköta utsökningsverksamhetens övriga riksfattande administrativa uppgifter. Riksfogdeämbetet ska avgöra de fall av klagan och ersättningsyrkanden som gäller utsökningsmyndighetens verksamhet.

Enligt utskottets mening är det så väl behövt som ändamålsenligt med tanke på utsökningens förvaltning och funktioner att organisera utsökningens centralförvaltning på det föreslagna sättet. Den nya organisationen på två nivåer innebär att överlappningar kan elimineras, verksamheten effektivteras och möjligheterna till specialisering utnyttjas bättre. Den centraliserade modellen gör det även lättare att förenhetliga utsökningspraxis vilket förbättrar parternas rättssäkerhet och jämbördiga ställning. Riksfogdeämbetets ledningsuppgift innebär inte att ämbetet kan styra förloppet i ett enskilt utsökningsärende utan utmätningsmännen är också i framtiden självständiga rättskipningsmyndigheter.

I utsökningsbalkens 3 kap. 24 § föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket riksfogdeämbetet har rätt att under de förutsättningar som nämns i lagen centralt inhämta uppgifter och lämna ut dem till utmätningsmännen för användning i enskilda utsökningsärenden. Både ämbetsverkets och utmätningsmannens rätt att få information är bundna till de villkor som framgår av paragrafens 1 mom., vilket innebär att uppgiften ska vara nödvändig för verkställigheten av ett enskilt utsökningsärende. Ämbetsverket använder inte uppgifterna för egen del utan fungerar som en teknisk förmedlare. Avsikten är att underlätta inhämtningen av uppgifter när det i en stor mängd ärenden behövs information från en och samma källa och en centraliserad inhämtning sparar kostnader och arbetsinsatser. Om en utsökningsgäldenär anser att inhämtningen av uppgifter inte har skett i överensstämmelse med utsökningsbalken kan han eller hon lämna in en klagan. Det är också möjligt att överklaga ett beslut av en utmätningsman som har utnyttjat uppgifterna. Enligt utskottets uppfattning är försla-

get administrativt ändamålsenligt och utskottet har inget att anmärka i detta avseende.

När utsökningsväsendet utvecklas är det viktigt att uppmärksamma tillgängligheten till och kvaliteten på utsökningens tjänster. En av riksfogdeämbetets viktigaste uppgifter är att säkerställa den regionala tillgången till service. Ämbetsverket ansvarar också för utsökningsväsendets verksamhetsvillkor och utveckling, inklusive utbildning. Det är viktigt att utsökningen får tillräckliga resurser. Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om ramarna för statsfinanserna (LaUU 5/2009 rd — SRR 3/2009 rd) och påpekar att det inte bör ställas några fler krav på minskning av antalet utmätningsmän. Det är också viktigt att ge mer resurser för specialindrivning.

Av motiveringen till propositionen framgår att Riksfogdeämbetet ska inleda sin verksamhet i huvudstadsregionen och Åbo och stegvis, senast 2015, överföras till Åbo. Kvar i huvudstadsregionen lämnas ett antal kanslier för att underlätta det arbete som har anknytning till huvudstaden. Utskottet understryker vikten av att samordna funktionerna när man arbetar på två orter. Oberoende av placeringsort är det nödvändigt att kontakterna till utsökningsmyndigheterna i regionen och till övriga myndigheter bibehålls.

En av propositionens ekonomiska konsekvenser enligt propositionen är en engångsutgift om ungefär 400 000 euro när ämbetsverket inrättas. Därutöver uppkommer en permanent årlig utgiftsökning om ungefär 450 000 euro, närmast på grund av de ökade kostnaderna för lokaler och resekostnader. Med undantag för ändringsutgiften ska tilläggskostnaderna enligt propositionen täckas med anslag som beviljats justitieministeriets förvaltningsområde. Det hade varit lämpligt att i detta sammanhang lägga fram en närmare redogörelse för hur tilläggskostnaderna ska finansieras och en kalkyl över de ekonomiska verkningarna på längre sikt. Utskottet vill också i detta sammanhang lyfta fram vikten av att göra en helhetsbedömning av de ekonomiska verkningarna på längre sikt. Det är också viktigt med uppföljning och en planmässig och ändamålsenligt användning av lokalerna.

Konsekvenserna för den personal som överförs

Övergångsbestämmelserna gällande tjänster och personal som överförs ingår i 10 § i förslaget till lag om Riksfogdeämbetet. Från justitieministeriet överförs till Riksfogdeämbetet de tjänster till vilka i huvudsak hör sådana uppgifter som överförs till det nya ämbetsverket. Från länsstyrelserna överförs de tjänster där tjänsteuppgifterna i huvudsak har hänfört sig till förvaltningsuppgifterna inom utsökningen. Om pendlingsområdet för tjänstemännen förändras i och med överföringen krävs deras samtycke. Enligt propositionen har personalstyrkan vid Riksfogdeämbetet uppskattats till ungefär 22 årsverken.

En tjänsteman som innehar en överförd tjänst överförs till motsvarande tjänst i det nya ämbetsverket. Enligt utredning till utskottet finns det inga sådana tjänstemän i tjänsteförhållanden för viss tid vilkas tjänsteförhållanden skulle fortgå in på 2010. Med tanke på verkställigheten av reformen anser utskottet det ändå viktigt att permanenta uppgifter sköts i fasta tjänsteförhållanden. I 9 § i statstjänstemannalagen föreskrivs om anställningar i tjänsteförhållande för viss tid.

Enligt ovan nämnda 10 § 3 mom. bibehåller den överörda personalen sina rättigheter och skyldigheter enligt anställningsförhållandet vid förflyttningstidpunkten och lön i euro. I propositionsmotiven påpekas att om man kommer överens om det nya lönesystemet för ämbetsverket så att det är i kraft genast från och med inledandet av verksamheten, bibehålls lönen i euro till den del som det har kommits överens om i underteckningsprotokollet till statens tjänste- och kollektivavtals 13 § (den så kallade lönetilläggsmodellen). Avsikten med denna passus är att förtydliga tolkningen i situationer där den överlåtande och mottagande organisationen inte har samma statliga lönesystem, varvid bestämmelserna i nämnda 13 § i underteckningsprotokollet blir tillämpliga för bestämmande av lönerna.

I en situation där det ännu inte finns ett lönesystem i den nya organisationen kan lönen i euro ändras enligt allmänna arbets- och tjänstemannarättsliga stadganden och principer och den personal som överförs kan inte enligt övergångs-

bestämmelsen endast på grund av omorganiseringen få bättre skydd beträffande sin lön än personalen hade i den gamla organisationen.

Med stadganden avses här bland annat stats-tjänstemannalagen och arbetsavtalslagen samt lagen om statens tjänstekollektivavtal och lagen om kollektivavtal. Enligt utredning till utskottet avses med principer den viktiga principen i statens lönesystem att lönen ska basera sig på kravnivån för en uppgift och personens förmåga att klara sitt arbete. Motsvarande tanke framgår av 13 § i underteckningsprotokollet, enligt vilken bibehållandet av lönen vid överföring ska base-

ra sig på att kravnivån för uppdraget bibehålls. Också i sådana situationer som det här är fråga om kan på personalens lön i överföringsögonblicket och ändringar i lönen i tillämpliga delar tillämpas nämnda 13 § i underteckningsprotokollet.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 27 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Paavo Arhinmäki /vänst
Timo Heinonen /saml
Oiva Kaltiokumpu /cent
Krista Kiuru /sd

Sanna Lauslahti /saml
Outi Mäkelä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Markku Pakkanen /cent
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.